

WP 4.5 Fisk i inlandsvatten: Vad är på gång?

Kerstin Holmgren

Fler medverkande:

Ulrika Beier, Björn Bergquist, Anders Kinnerbäck,
Erik Degerman och Magnus Dahlberg

WATERS is coordinated by

WATERS is financed by

Hafok AB

SMHI

TOXICON AB

Frågor att behandla:

- Nuvarande indikatorer enligt gällande bedömningsgrund
- Pågående arbete i förhållande till nuvarande indikatorer
- Inriktning för nya indikatorer

Nuvarande bedömningsgrunder förutsätter provtagning med europeiska standardmetoder

Provfiske med Nordiska
översiktsnät
(EN 14757)

Elfiske i vattendrag
(EN 14011)

Två multimetriska fiskindex EQR8 (sjöar) och VIX (vattendrag)

- 1) Insamling av fiskoberoende påverkansdata**
- 2) Modellering av objektspecifika referensvärden till indikator kandidater**
- 3) Test av indikatorernas känslighet för påverkan**
- 4) Urval av känsliga och icke-överflödiga indikatorer till multimetriskt index**
- 5) Förslag till klassgränser**

Åtta indikatorer i EQR8

1. Antal inhemska arter
2. Artdiversitet Simpson's D (antal)
3. Artdiversitet Simpson's D (biomassa)
4. Relativt antal av inhemska arter ($N / \text{nät}$)
5. Relativ biomassa av inhemska arter ($g / \text{nät}$)
6. Medelvikt i totala fångsten (g)
7. Andel potentiellt fiskätande abborfiskar
8. Kvot abborre / karpfiskar (biomassa)

Sex indikatorer i VIX

1. Total abundans av lax och öring
  2. Andel laxfiskar som reproducerar sig
  3. Andel toleranta arter
  4. Andel intoleranta arter
  5. Andel lithofila individer
  6. Andel toleranta individer
-

Fisk i inlandsvatten

4 delar med olika expertbehov

Små sjöar	Stora sjöar <i>med många fiskare</i>
Små vattendrag	Stora vattendrag <i>och/eller lugnflytande</i>

Nätprovfiske (m.m.)

Elfiske (m.m.)

- **Standardmetoder** (EN 14757 & EN 14011)
- Etablerade **databaser** och **datavärdskap**,
- **Objektspecifika BG** (NV:s Handbok 2007:4, Finfo's 2007:3 & 2007:5)
- Ingick i "**IC phase 2**"

- Modifierade **standardmetoder** plus andra anpassade metoder (t.ex. hydroakustik, prover från yrkesfiske, båtelfiske, strömöversiktsnät)
- Befintlig fiskdata passar bara delvis in i etablerade **databaser** och **datavärdskap**
- Statusklassificering via **expertbedömning**, utifrån alla tillgängliga data och om möjligt anpassade BG
- Ingick inte i "**IC phase 2**"

Fisk i inlandsvatten: Pågående arbete & kommande inriktning

- Sjöar: Fungerar nordiskt index (via WISER) i eutrofigradient?
- Sjöar: Ger viktade fångstdata tydligare respons på påverkan?
- Sjöar: Osäkerhet och övervakningsdesign
- Sjöar: Inkludera indikator för åldersstruktur?
- Vattendrag: Effekter av hänsyn till historisk förekomst av vandrande laxfiskbestånd
- Generellt: Respons av hydromorfologisk påverkan?
- Generellt: Harmonisering av referensförhållanden och klassgränser

WP 4.5 Fisk i inlandsvatten: Pågående och kommande arbete

Kerstin Holmgren

Fler medverkande:

Ulrika Beier, Björn Bergquist, Anders Kinnerbäck,
Erik Degerman och Magnus Dahlberg

WATERS is coordinated by

WATERS is financed by

Hafok AB

SMHI

TOXICON AB

Frågor att behandla:

- Resultat från gradientstudier
- Vad vill vi testa år 3-5?
- Databehov och hur kan Lst's bidra?

Fisk i inlandsvatten: Pågående arbete & kommande inriktning

- Sjöar: Fungerar nordiskt index (via WISER) i eutrofigradient?
- Sjöar: Ger viktade fångstdata tydligare respons på påverkan?
- Sjöar: Osäkerhet och övervakningsdesign
- Sjöar: Inkludera indikator för åldersstruktur?
- Vattendrag: Effekter av hänsyn till historisk förekomst av vandrande laxfiskbestånd
- Generellt: Respons av hydromorfologisk påverkan?
- Generellt: Harmonisering av referensförhållanden och klassgränser

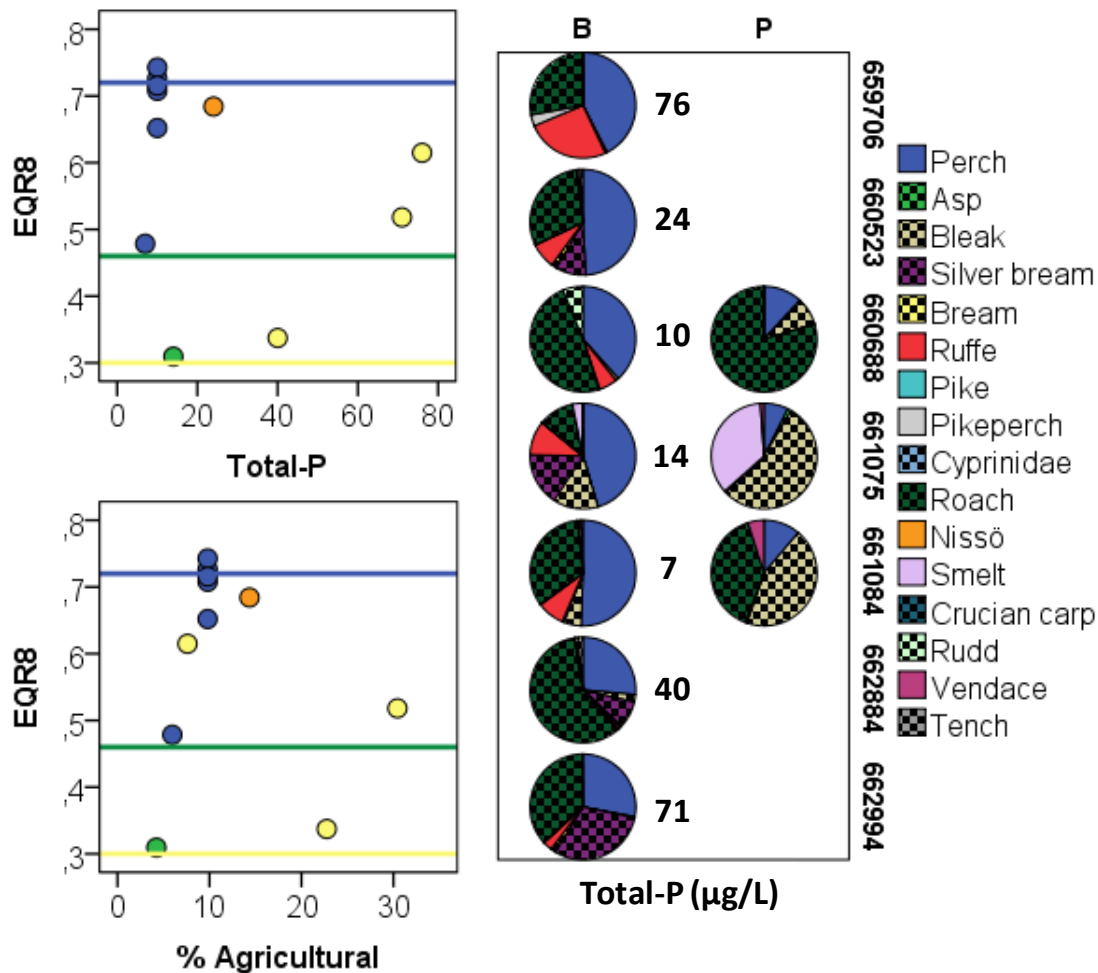
Table 1. Selected pressures and ecosystems to be studied in the gradient studies of WATERS.

Pressure	Ecosystem	# gradients	Ecoregion
Eutrophication	lake	1	boreonemoral
	stream	1	boreonemoral
	coastal	1	Baltic proper
	coastal	1	Skegerrak-Kattegat
Hydromorphological alteration	stream	2	boreonemoral, Northern boreal
Forestry	stream	1	northern boreal

9-11 stationer per gradient

Provtagning delvis utförd 2012, och avslutas 2013

Fisk i eutrofieringsgradient i uppländska sjöar

Ytterligare fyra sjöar i gradientstudien ska provfiskas 2013!

Testa respons hos nordiskt index?

Förbättras EQR8's respons med djupzonsviktade fångstdata?

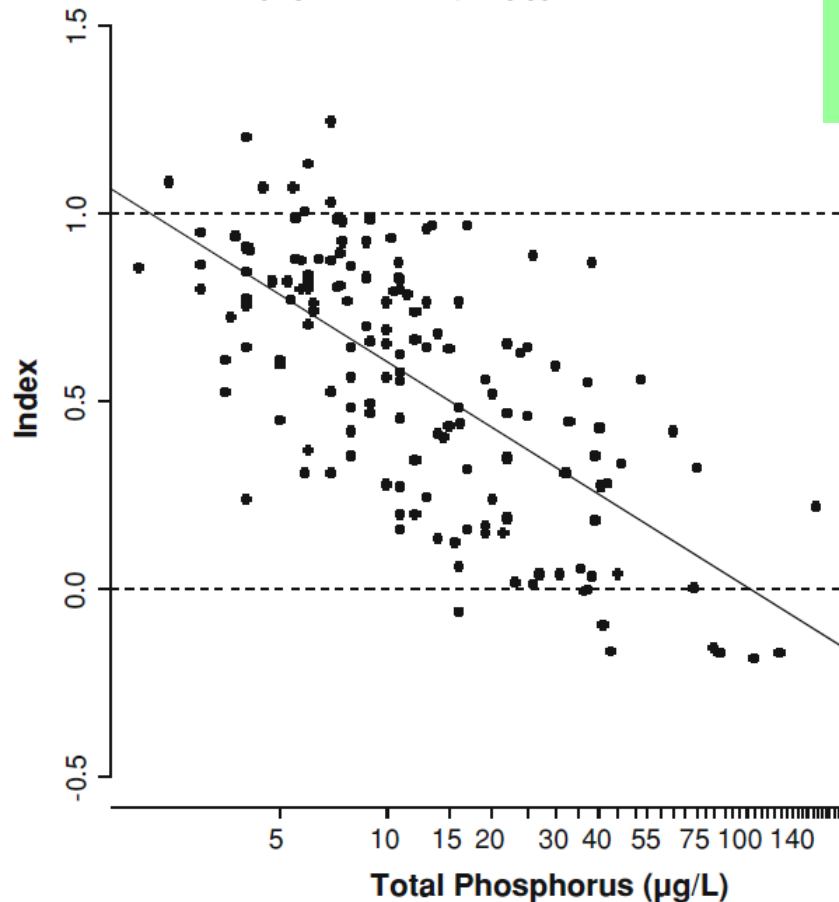
Ett nordiskt fiskindex för sjöar (*Argillier et al. 2013*)

2 indikatorer (CPUE & CPUE_BENT)

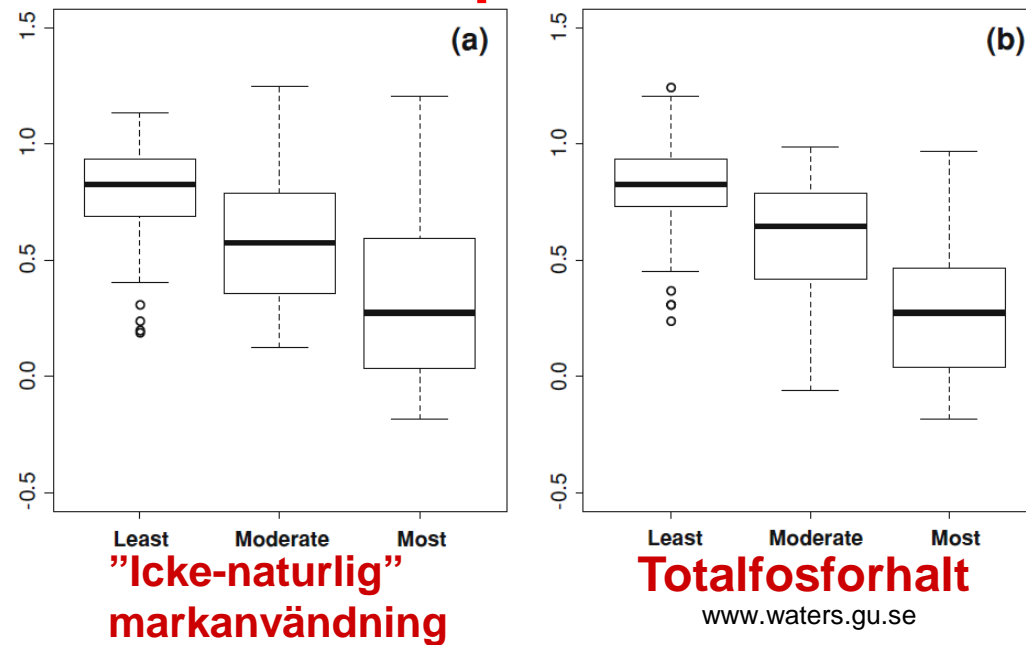
För beräkning behövs;
sjöns maxdjup och area, altitud,
avrinningsområdets area, lufttemperatur
(årsmedel) och temperaturamplitud (juli-januari)

$$\text{Index} = -0.25656 \cdot \log(\text{Total Phosphorus}) + 1.19833$$

$R^2 = 0.4571$ $P\text{-value} < 0.001$

Indexvärden i påverkansklasser

Med första cykeln som bakgrund, har forskargruppen, myndigheten och andra intressenter ny...

KUNSKAP

...om svårigheter och behov inom klassningen av ekologisk status!

Med de forskningsuppgifter som formulerats inom WATERS finns det...

HOPP

...om att vi skall kunna förbättra nuvarande indikatorer och rutiner för statusbedömning!

Våra...

MÖJLIGHETER

...att uppnå betydande förbättringar beror ökar om forskare och användare lyckas samverka på ett bra sätt!

Ex. på hopp och möjlighet för fisk i sjöar

Hösten 2012 bad fiskdatavärden länsstyrelserna om datakompletteringar i form av **digitala djupkartor** och temperaturprofiler från nätprovfisketillfällena.

Under 2013 vill vi testa om och hur mycket "djupzons-korrigerering" av provfiskefångster påverkar förhållanden mellan fiskindikatorer och påverkansfaktorer (t.ex. totalfosfor).

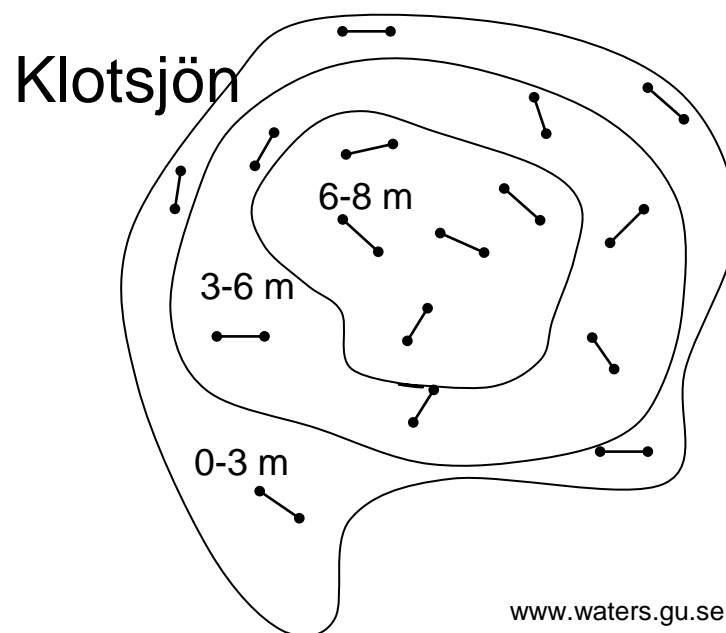
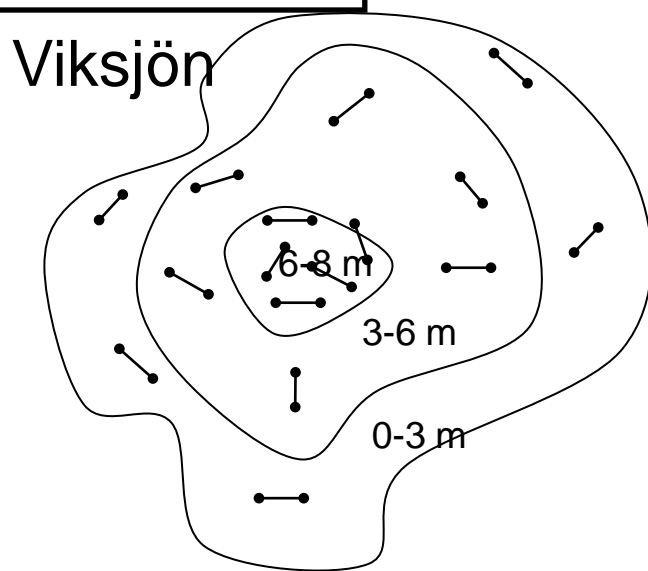

Nätens fördelning i djupzonerna

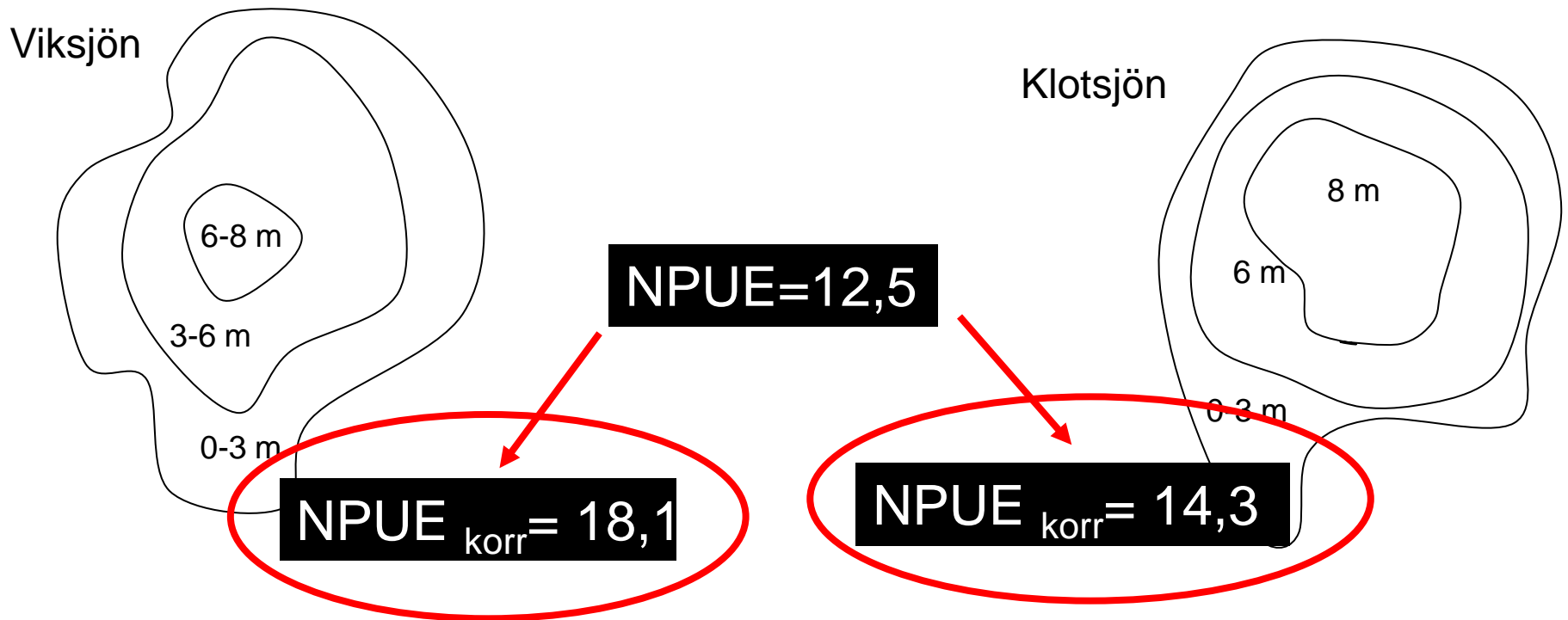
Ett hypotetiskt exempel

Area: 40 ha
Max djup: 8 m

Totalt antal nät: 16
Antal nät/djupzon:
 0-3 m: 5 nät
 3-6 m: 6 nät
 >6 m: 5 nät

Mall		Viksjön		Klotsjön	
Antal nät	% nät	Djupzon	% area	Djupzo	% area
5	31%	0-3 m:	52%	0-3 m:	38%
6	38%	3-6 m:	41%	3-6 m:	38%
5	31%	6+:	7%	6+:	24%

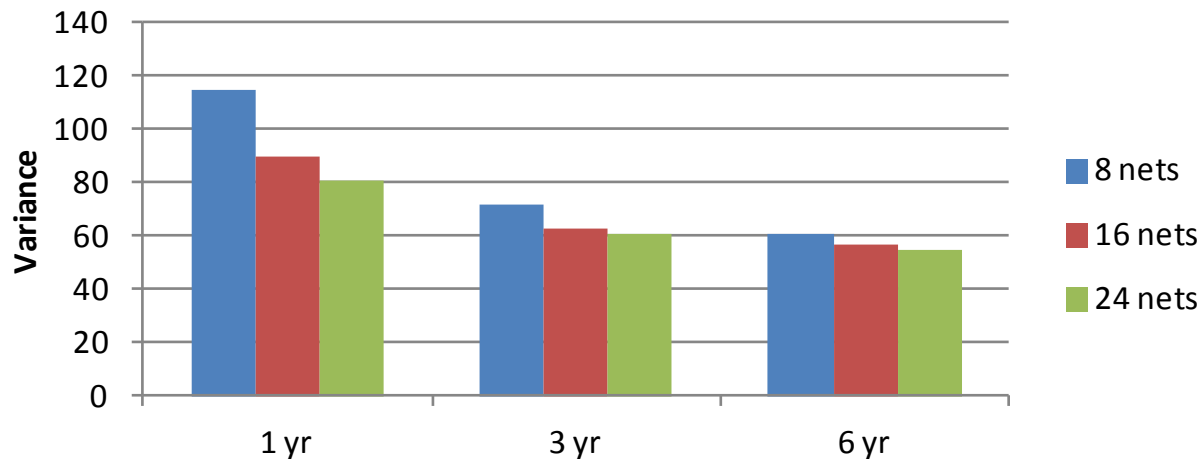

Abundansmått (NPUE) påverkas av viktning!

Variationsmått som underlag för planerad övervakning av fisk i 6-årsperioder

**Overall model: variance for total fish abundance.
3 depth strata**

Optimal strategi för övervakning av 6-årsperiod är något helt annat än optimal strategi för att upptäcka skillnader mellan specifika år, eller trender i längre tidsserier!

Fiskfaunan i sjöar och vattendrag – referentillstånd enligt WFD;

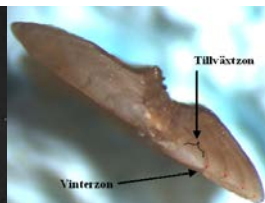
Artsammansättning och **förekomst** (antal och/eller biomassa) motsvarar helt eller nästan helt opåverkade förhållanden.

Alla **typspecifika arter** som är känsliga för påverkan förekommer.

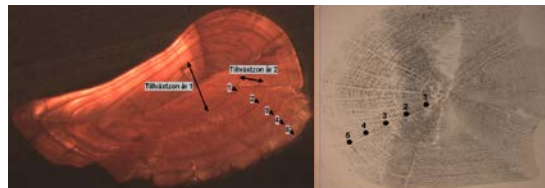
Fisksamhällets **åldersstruktur** uppvisar få tecken på av människor framkallade störningar och den tyder inte på brister i någon särskild arts fortplantning eller utveckling.

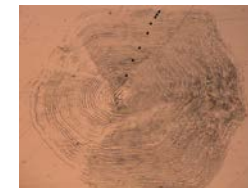
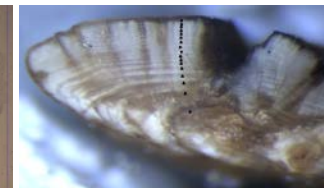
Abborre:
Gällock och otolit

Mört:
Otolit och fjäll

Sik och siklöja:
Otolit och fjäll

Aqua reports 2013:5

Betydelse av fiskens ålder vid bedömning av fiskfaunans status

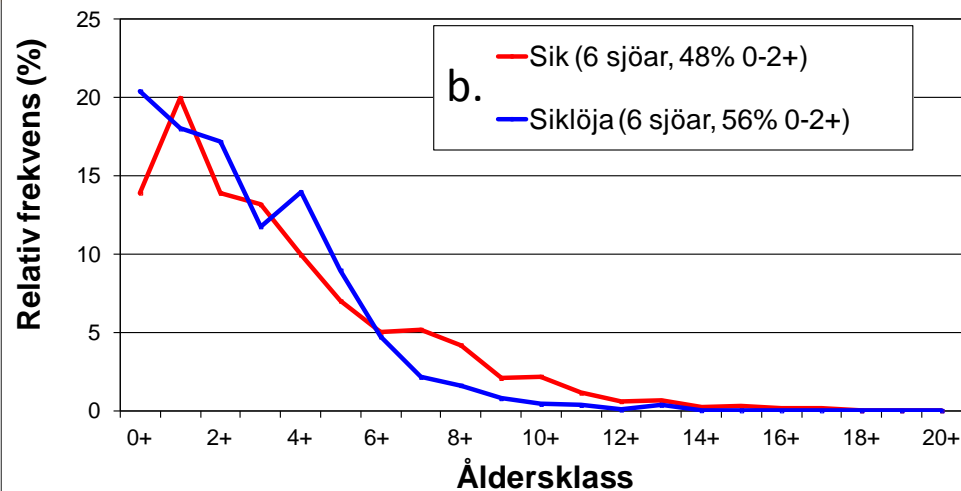
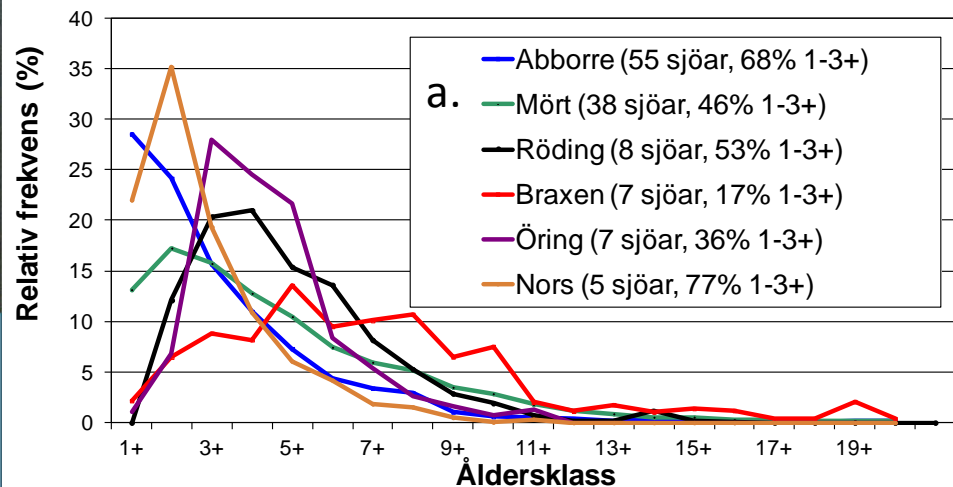
Kerstin Holmgren

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

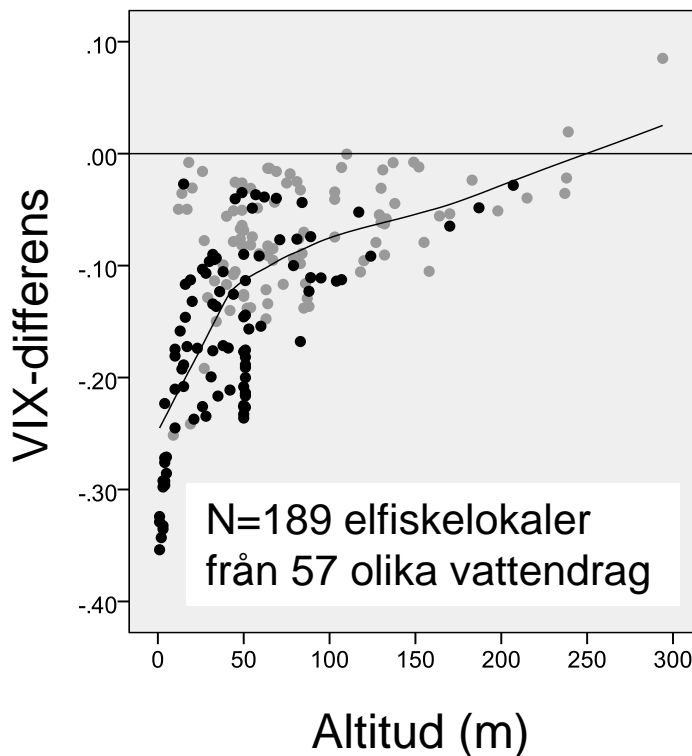
Institutionen för akvatiska resurser

”Andel ung fisk” potentiell indikator!

Effekter av hänsyn till historisk förekomst av vandrande laxfiskbestånd

Differens mellan VIX-värden, utan respektive med hänsyn till historisk förekomst

Grått = ingen
ändring i statusklass
Svart = sänkt status

Effekter av hänsyn till historisk förekomst av vandrande laxfiskbestånd

Skillnad i fördelning av statusklasser

		VIX_recent					Total
		High	Good	Moderate	Poor	Bad	
VIX_historical	High	11	0	0	0	0	11
	Good	12	46	0	0	0	58
	Moderate	0	23	23	0	0	46
	Poor	0	2	35	11	0	48
	Bad	0	0	9	10	7	26
Total		23	71	67	21	7	189
Percentage lowered		52%	35%	66%	48%	0%	48%

Fisk i inlandsvatten: Pågående arbete & kommande inriktning

Databehov och hur Lst's kan bidra!

- Sjöar: Fungerar nordiskt index (via WISER) i eutrofigradient?
- Sjöar: Ger viktade fångstdata tydligare respons på påverkan?
- Sjöar: Osäkerhet och övervakningsdesign
- Sjöar: Inkludera indikator för åldersstruktur?
- Vattendrag: Effekter av hänsyn till historisk förekomst av vandrande laxfiskbestånd
- Generellt: Respons av hydromorfologisk påverkan?
- Generellt: Harmonisering av referensförhållanden och klassgränser